

УДК 65 : 334 : 316.35 (614.2 + 615.1)

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ ОЦІНКИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО БІЗНЕСУ

О.В.Посилкіна, Ю.С.Братішко, Г.В.Кубасова

Національний фармацевтичний університет

Ключові слова: соціальна відповідальність; оцінка; показники оцінки; розвиток; фармацевтичне підприємство

FORMATION OF THE SYSTEM OF INDICATORS FOR THE ASSESSMENT OF THE SOCIAL RESPONSIBILITY OF PHARMACEUTICAL BUSINESS

O.V.Posylkina, Yu.S.Bratishko, H.V.Kubasova

National University of Pharmacy

Key words: social responsibility; assessment; assessment indicators; development; pharmaceutical enterprise

The article deals with the urgent problems of social development of pharmaceutical enterprises in the conditions of introduction of quality management systems. The need to create a method for assessing the social responsibility of pharmaceutical business, which would meet the economic situation in Ukraine taking into account the pharmaceutical specificity, has been proven. The social responsibility of pharmaceutical business should be understood as the ability of subjects of the pharmaceutical branch to assume liabilities of the financial, economic, social and ecological character for consequences of their activity towards the state, society, surrounding community, the personnel, business partners and other interested parties; it is implemented in ethical behaviour taking into account the interests and expectations of all stakeholders in compliance with the current legislation and the international standards on the principles of voluntariness and mutual benefit. The social responsibility of pharmaceutical business consists of the quality component, social, ecological, administrative, legal components and the component of development implemented both in internal and external responsibility of pharmaceutical enterprises. The system of assessment has been created. This system consists of 46 local indicators, which characterize the social responsibility by all its components. The complex indicators characterizing all components of the social responsibility have been calculated. The method of a complex assessment of the social responsibility of pharmaceutical business has been approved at several pharmaceutical enterprises. The results of the calculation are given in the article. Introduction of the method of assessment of the social responsibility suggested for pharmaceutical business allows to determine and estimate the problems in the social responsibility sphere; create conditions of effective quality management; develop effective management system of socially responsible activities; and introduce the practice of open rating for socially responsible pharmaceutical companies.

Необхідність розробки в умовах сьогодення сучасної концепції управління фармацевтичними підприємствами (ФП), головним чином, пов'язана з тим, що розгляд ФП лише як економічної системи, яка має за мету виробництво лікарських засобів та максимізацію прибутку, не відображає його цілісної суті. Без уваги залишається той факт, що сьогодні ФП – це ще й об'єкти процесу соціалізації, тобто така соціальна система, в межах якої відбувається реалізація певних інтересів працівників, будь то процес заробляння коштів на самовідтворення, отримання необхідного со-

ціального захисту персоналу чи спілкування. Отже, кожне ФП слід розглядати як систему, в якій тісно перетинаються економічні та соціальні процеси, які впливають на його функціонування та розвиток [1, 2]. При цьому треба відзначити, що в управлінні ФП сьогодні значної уваги набуває саме соціальний бік економічних процесів, що значною мірою обумовлене як великою соціальною значущістю продукції, яку вони виробляють, так і новою роллю персоналу, який сьогодні стає їх головним активом в умовах необхідності розвитку його самоменеджменту в процесі побудови системи мене-

джменту якості, зростання творчого характеру праці, підвищення ролі корпоративної культури, прогнозованості поведінки ФП, його взаємодії з партнерами [3]. Це обумовлює необхідність розвитку соціально-економічної моделі управління ФП, формування соціальної відповідальності фармацевтичного бізнесу (СВФБ) та системи її оцінки, яка має відповідати умовам економічного стану України та враховувати галузеву специфіку.

Метою дослідження є обґрунтування актуальності та формування методичних засад побудови системи показників оцінки СВФБ. Для досягнення поставленої мети необхідним є вирішення таких задач: 1) обґрунтування складових системи оцін-

Таблиця

Результати оцінки рівня соціальної відповідальності фармацевтичного бізнесу на досліджуваних фармацевтичних підприємствах України

Назва ФП	Результати оцінки за комплексними складовими СВФБ					
	складова якості	правова складова	екологічна складова	суспільно-трудова складова	управлінська складова	складова розвитку
Корпорація «Артеріум»	0,85	0,95	0,84	0,95	0,74	0,87
ПАТ «Фармак»	0,87	0,96	0,85	0,92	0,72	0,87
ПАТ НВЦ «Борщагівський ХФЗ»	0,78	0,92	0,86	0,96	0,81	0,81
ФФ «Дарниця»	0,86	0,97	0,71	0,89	0,68	0,87
ТОВ «ФК «Здоров'я»	0,75	0,93	0,82	0,78	0,69	0,88
ПАТ «Київський вітамінний завод»	0,74	0,92	0,69	0,79	0,70	0,83
ТОВ «Артур-К»	0,89	0,90	0,89	0,73	0,72	0,91
ТОВ «Мікрофарм»	0,71	0,94	0,74	0,74	0,59	0,79

ки СВФБ; 2) визначення сукупності показників оцінки СВФБ; 3) відбір показників оцінки та їх групування за кожною складовою СВФБ; 4) пошук найбільш ефективних методів та інструментів управління СВФБ.

Об'єктом дослідження є процес формування системи показників оцінки соціальної відповідальності підприємств з урахуванням специфіки фармацевтичної галузі.

Науковою новизною дослідження є удосконалення системи оцінки СВФБ в умовах менеджменту якості.

Матеріали та методи

Основними методами дослідження є: методи наукової індукції та дедукції; історичний метод та метод логічного аналізу; контент-аналіз; кореляційно-регресійний аналіз; метод кластеризації і таксономії; методи економіко-математичного моделювання; методи експертних оцінок, анкетування та інші. Інформаційною базою проведення дослідження є праці провідних вітчизняних та закордонних вчених з питань оцінки СВФБ; нормативно-правова база України; комплекс Міжнародних стандартів; офіційні статистичні дані Державного комітету статисти-

ки України; інформація, зібрана безпосередньо на ФП; періодичні видання; ресурси мережі Internet.

Результати та їх обговорення

Під терміном соціальна відповідальність фармацевтичного бізнесу (СВФБ) слід розуміти здатність суб'єктів фармацевтичної галузі брати на себе зобов'язання фінансового, економічного, соціального і екологічного характеру за наслідки їхньої діяльності перед державою, суспільством, навколишнім співтовариством, персоналом, бізнесом-партнерами та іншими зацікавленими сторонами, яка реалізується через етичну поведінку з урахуванням інтересів і очікувань всіх стейкхолдерів при дотриманні чинного законодавства і міжнародних стандартів на принципах добровільності і взаємної вигоди [4]. СВФБ, в першу чергу, передбачає: забезпечення населення якісними, ефективними, безпечними та доступними за ціною лікарськими засобами; створення умов для розвитку професійної відповідальності працівників фармацевтичної галузі відповідно до вимог соціальних норм; забезпечення умов екологічно чи-

стого виробництва і сприяння поліпшенню екологічної ситуації в місцях присутності виробничих потужностей; участь у регіональних соціальних програмах розвитку територій і реалізацію власних соціальних проєктів. СВФБ базується на принципах дотримання чинного законодавства, врахування вимог міжнародних стандартів якості і передбачає значну міру добровільності в реалізації соціальних заходів.

Саме добровільний характер реалізації соціальних заходів обумовлюється існуючим розмаїттям підходів до формування системи показників оцінки СВФБ за всіма її складовими. До складових СВФБ можна віднести складові якості, соціальну, екологічну, управлінську, правову та складову розвитку, які реалізуються як у вигляді внутрішньої, так і зовнішньої відповідальності.

Необхідність обґрунтування показників, які характеризують СВФБ, можна пояснити тим, що враховуючи багатогранність соціально орієнтованої діяльності ФП, її можна адекватно оцінити тільки за допомогою науково-обґрунтованої системи показників, вибір яких визначається комплексом завдань

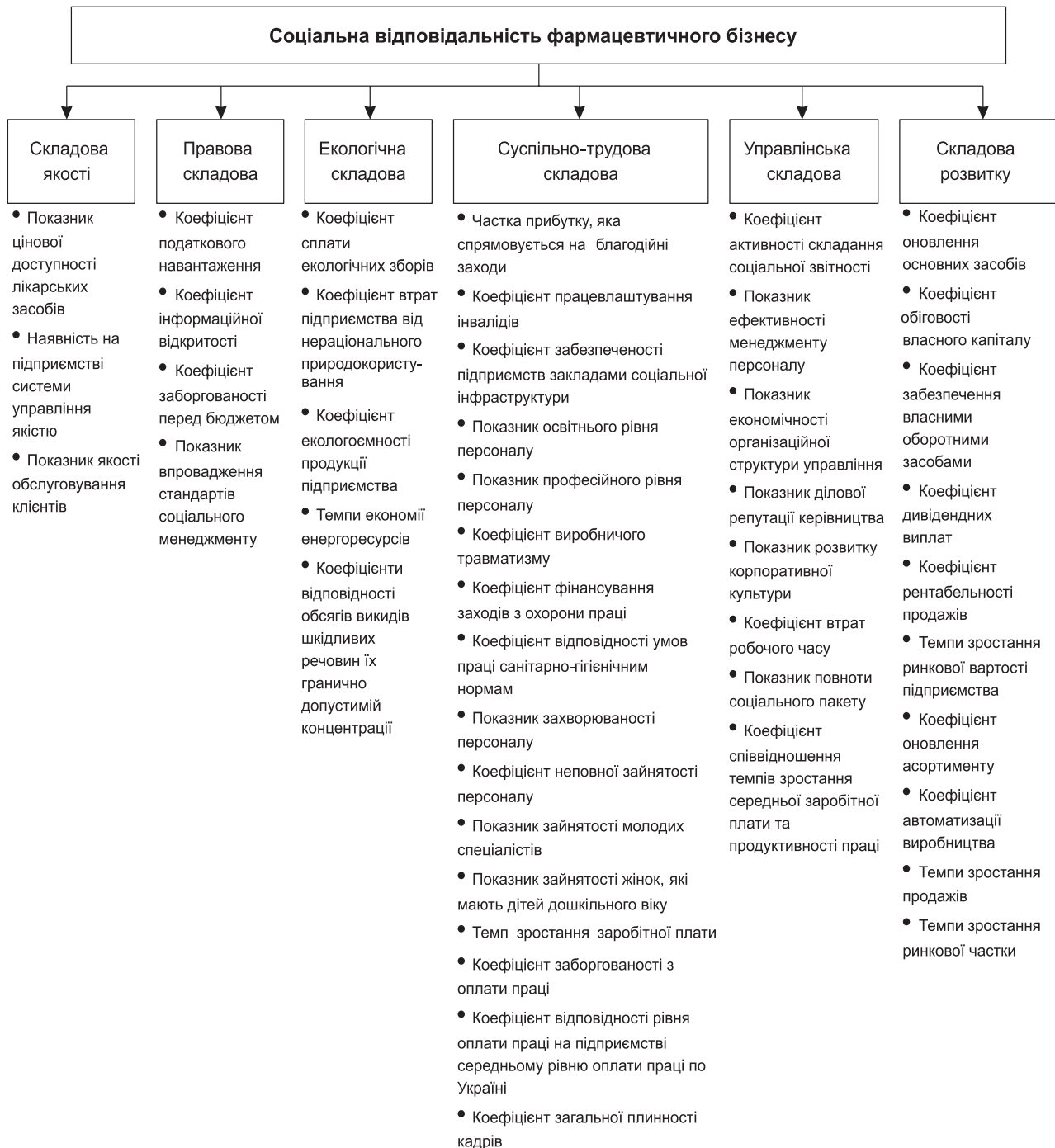

Рис. Показники оцінки соціальної відповідальності фармацевтичного бізнесу

та відбиває взаємозв'язок мети оцінки СВФБ з метою управління ФП.

Для здійснення оцінки СВФБ обґрунтовані вимоги до показників, які будуть використовуватись у розрахунках. Такими вимогами є: придатність; вимірний характер; точність; повнота та вичерпний характер; унікальність; простота та змістовність; порівняльна здатність;

показники повинні забезпечувати необхідну взаємозалежність з показниками виробничо-господарської діяльності ФП. Як правило, для отримання порівняної величини слід прагнути до одного узагальненого показника для кожної властивості аналізованого об'єкту. Кількість показників при цьому повинна бути мінімальною, але достатньою для об'єктивної оцін-

ки соціально орієнтованої діяльності ФП. Враховуючи ці вимоги, ми попередньо сформуливали загальну сукупність з локальних показників, які характеризують СВФБ за всіма її складовими. На першому етапі відбір локальних показників оцінки СВФБ було проведено за допомогою експертного методу. В якості експертів виступали керівники ФП і компаній, керів-

ники та працівники служб (відділів) управління персоналом, науковці. Загальна кількість експертів становила 130 осіб. Наступним етапом дослідження була перевірка рівня кореляції між локальними показниками оцінки СВФБ з метою вилучення з вибірки показників, які мають високий рівень зв'язку один з одним. Якщо коефіцієнт парної кореляції двох показників перевищує значення 0,8, то за шкалою Чеддока це свідчить про дуже високий зв'язок між показниками та недоцільність їх одночасного використання, тобто один з них повинен виключатися з сукупності. Вибір в середині пари показників здійснюється на користь того показника, який не має, або має меншу кількість високих значень кореляції з рештою показників сукупності [2]. По результатах та-

ких розрахунків відібрані 46 локальних показників для характеристики рівня СВФБ (рис.).

На підставі відібраних показників розраховуються комплексні показники, які характеризують усі складові СВФБ. Методика комплексної оцінки СВФБ апробована на деяких ФП, результати розрахунку наведені у таблиці.

ВИСНОВКИ

Отже, впровадження запропонованого механізму оцінки СВФБ дозволяє визначити та оцінити проблеми у сфері СВФБ; створити засади ефективного менеджменту якості; визначити сукупність ресурсів, що можуть бути спрямовані ФП на забезпечення соціально-відповідальної діяльності; розробити ефективну систему управління соціально-відповідальною діяльністю; забезпечити створення системи партнерських відносин

із стейкхолдерами; розробити загальну систему запровадження принципів соціальної відповідальності у фармацевтичній галузі та впровадити практику відкритого рейтингування вітчизняних соціально-відповідальних фармацевтичних компаній, що є важливим кроком для підвищення інвестиційної привабливості ФП та підвищення лояльності споживачів до їх продукції. Механізм оцінки дозволяє уникнути суб'єктивізму отриманих результатів та враховує інтереси й потреби суспільства та узгоджує їх з інтересами ФП, наголошуючи при цьому на довгострокових перевагах СВФБ. Перспективами наших подальших досліджень є створення стандарту соціальної відповідальності ФП та розробка механізму рівневого соціального менеджменту у фармації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Братішко Ю.С., Посилкіна О.В., Кубасова Г.В. // *Управління, економіка та забезпечення якості в фармації*. – 2014. – №1 (33). – С. 16-22.
2. Офіційний сайт Центру розвитку КСВ в Україні. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.csrukraine.org>.
3. Посилкіна О.В., Доровський О.В., Братішко Ю.С. *Управління трудовим потенціалом фармацевтичних підприємств в умовах менеджменту якості: Монографія / За ред. О.В.Посилкіної*. – Х.: НФаУ, 2010. – 422 с.
4. Посилкіна О.В., Доровський О.В., Братішко Ю.С. *Економіка праці та соціально-трудова відносини: Навч. посіб. для студ. економ. спец.* – Х.: НФаУ, 2014. – 346 с.
5. Bratishko Yu.S. *Modern state of personnel management in pharmaceutical enterprises // Institutionelle Grundlagen fuer die Funktionierung der Oekonomik unter den Bedingungen der Transformation: Sammelwerk der wissenschaftlichen Artikel*. – Vol. 1. – Nuernberg, Deutschland, 2014. – S. 148-151.
6. Bratishko Yu.S., Posylkina O.V., Kubasova G.V. *The mechanism of formation pharmaceuticals social responsibility // Wirtschaft und management: Theorie und Praxis: Sammelwerk der wissenschaftlichen Artikel*. – Vol. 1. – Verlag SWG imex GmbH, Nuernberg, Deutschland, 2014. – S. 182-188.
7. Marrewijk M. Van // *J. of Business Ethics*. – 2003. – Vol. 44, №2-3. – P. 95-105.
8. Windsor D. // *The Intern. J. of Organizational Analysis*. – 2001. – Vol. 9, №3. – P. 225-256.

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ ОЦІНКИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО БІЗНЕСУ

О.В.Посилкіна, Ю.С.Братішко, Г.В.Кубасова

Національний фармацевтичний університет

Ключові слова: соціальна відповідальність; оцінка; показники оцінки; розвиток; фармацевтичне підприємство

Висвітлені актуальні питання вирішення проблем соціального розвитку фармацевтичних підприємств в умовах впровадження систем менеджменту якості. Доведена необхідність створення методики оцінки соціальної відповідальності фармацевтичного бізнесу, яка має відповідати умовам економічного стану України та враховувати галузеву специфіку. Під терміном «соціальна відповідальність фармацевтичного бізнесу» слід розуміти здатність суб'єктів фармацевтичної галузі брати на себе зобов'язання фінансового, економічного, соціального і екологічного характеру за наслідки їхньої діяльності перед державою, суспільством, навколишнім співтовариством, персоналом, бізнес-партнерами та іншими зацікавленими сторонами, яка реалізується через етичну поведінку з урахуванням інтересів і очікувань всіх стейкхолдерів при дотриманні чинного законодавства і між-

народних стандартів на принципах добровільності і взаємної вигоди. До складових соціальної відповідальності фармацевтичного бізнесу можна віднести складову якості, соціальну складову, складову розвитку, екологічну, управлінську і правову складові, які реалізуються як у вигляді внутрішньої, так і зовнішньої відповідальності. Враховуючи специфіку діяльності фармацевтичних підприємств була сформована сукупність з 46 локальних показників, які характеризують соціальну відповідальність за всіма її складовими. На підставі відібраних локальних показників розраховуються комплексні показники, які характеризують всі складові соціальної відповідальності. Методика комплексної оцінки соціальної відповідальності фармацевтичного бізнесу апробована на деяких фармацевтичних підприємствах. Результати розрахунку наведені у статті. Впровадження запропонованої методики оцінки соціальної відповідальності фармацевтичного бізнесу дозволяє: визначити та оцінити проблеми у сфері соціальної відповідальності; створити засади ефективного менеджменту якості; розробити ефективну систему управління соціально-відповідальною діяльністю та впровадити практику відкритого рейтингування соціально-відповідальних фармацевтичних компаній.

ФОРМИРОВАНИЕ СИСТЕМЫ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ОЦЕНКИ СОЦИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОГО БИЗНЕСА

О.В.Посылкина, Ю.С.Братишко, А.В.Кубасова

Национальный фармацевтический университет

Ключевые слова: социальная ответственность; оценка; показатели оценки; развитие; фармацевтическое предприятие

Освещены актуальные проблемы социального развития фармацевтических предприятий в условиях внедрения систем менеджмента качества. Доказана необходимость создания методики оценки социальной ответственности фармацевтического бизнеса, которая бы отвечала условиям экономического состояния в Украине и учитывала отраслевую специфику. Под социальной ответственностью фармацевтического бизнеса следует понимать способность субъектов фармацевтической отрасли принимать на себя обязательства финансового, экономического, социального и экологического характера за последствия их деятельности перед государством, обществом, окружающим сообществом, персоналом, бизнес-партнерами и другими заинтересованными сторонами, которая реализуется через этическое поведение с учетом интересов и ожиданий всех стейкхолдеров при соблюдении действующего законодательства и международных стандартов на принципах добровольности и взаимной выгоды. К составляющим социальной ответственности фармацевтического бизнеса можно отнести составляющую качества, социальную составляющую, составляющую развития, экологическую, управленческую и правовую составляющие, которые реализуются как в виде внутренней, так и внешней ответственности. Учитывая специфику деятельности фармацевтических предприятий, была сформирована совокупность из 46 локальных показателей, которые характеризуют социальную ответственность по всем ее составляющим. На основании отобранных локальных показателей рассчитываются комплексные показатели, характеризующие все составляющие социальной ответственности. Методика комплексной оценки социальной ответственности фармацевтического бизнеса апробирована на нескольких фармацевтических предприятиях. Результаты расчетов приведены в статье. Внедрение предложенной методики оценки социальной ответственности фармацевтического бизнеса позволяет: определить и оценить проблемы в сфере социальной ответственности; создать условия эффективного менеджмента качества; разработать эффективную систему управления социально-ответственной деятельностью и внедрить практику открытого рейтинга социально ответственных фармацевтических компаний.

Адреса для листування:
61140, м. Харків, вул. О. Невського, 18.
Тел. (57) 771-81-47. E-mail: 19831114@mail.ru.
Національний фармацевтичний університет

Надійшла до редакції 27.03.2015 р.